TÜRKİYE – ALMANYA İLİŞKİLERİ ALMANYA'DAKİ SEÇİMLERDEN SONRA NASIL OLACAK?

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Analiz No : 2021 / 30

11.10.2021

Yılın en ilgi uyandıran gelişmelerinden biri Almanya'daki seçimler olmuştur. 26 Eylül 2021 tarihinde gerçekleştirilen seçimlerden galip çıkan parti yüzde 25.7 ile Sosyal Demokrat Parti (SPD) olmuştur. Böylece SPDnin başbakan adayı olarak gösterdiği Olaf Scholz bir koalisyon hükümeti önceliği kazanmıştır. Koalisyon oluşturuluncaya kadar Angela Merkel Şansölye koltuğunda oturmaya devam edecektir.

Merkel Türkiyenin AB üyeliği önündeki en büyük engellerden birini oluşturmuş bir isimdir. Alışılmış Merkel hareketi olarak, Türkiye ile ilgili kritik konularda kendisi hiç ön plana çıkmadan başkalarının Türkiyenin Avrupa Birliğine (AB)ye üye olması ya da 2016da Türkiye ile Almanya arasında sığınmacılarla ilgili imzalanan anlaşma ile ilgili sert ithamları karşısında sessiz kalmayı tercih etmiştir.

Türkiyenin ABye üye olmasını en açık şekilde reddeden iki parti Hristiyan Demokratik Birlik/Hristiyan Sosyalist Birlik (CDU/CSU) ve Almanya için Alternatif Partisi, Almanya siyasetinde tavrını açık bir şekilde ortaya koyan iki partidir. Diğer partiler de Türkiyenin AB üyeliği konusunda kaygı taşımaktadır ancak bu kaygılarını şartlı cümlelerle ifade etmektelerdir. Bu şartlar zaman ve koşullara göre değişmektedir.

Almanyadaki seçimler gerçekleşmeden hemen önce oluşturulan bazı koalisyon modellerini de bu bağlamda hatırlamakta yarar bulunmaktadır. Koalisyon modellerinde partiler renklerle ifade edilmiştir. Bu renklerin bir araya gelmesiyle oluşan koalisyonlar da akılda kolay kalacak simgelerle isimlendirilmiştir. İki büyük partinin CDU/CSU ve SPDnin oluşturduğu mevcut koalisyon artık ömrünü tamamlamıştır.

CDU/CSU için siyah, SPD için kırmızı, Liberaller (FDP) için sarı ve Yeşiller için yeşil renk belirlenmiştir.

Bayrağındaki renkler itibariyle Jamaika koalisyonu adı verilen koalisyon, CDU/CSU, FDP ve Yeşillerden oluşmaktadır[1]. Bu model Türkiyeye şu mesajı vermektedir: CDU/CSU, açık bir

şekilde Türkiyenin ABye dahil olmasına her durumda karşı olmaya devam edeceklerini dile getirirken; FDP, Türkiye ile AB arasındaki üyelik müzakerelerinin sonlandırılması ve ilişkilerin daha sıkı güvenlik ve ekonomik işbirliği üzerine inşa etmek istediklerilerini ifade etmektedir. FDP, her ne kadar CDU/CSU kadar açık bir şekilde ifade etmese de Türkiyenin ABye üye olması fikrine sıcak bakmamaktadır. Bunların yanında, Yeşiller ise Türkiye bağlamında katı duruş sergileyen bir diğer partidir. Açık bir şekilde Türkiyenin AB üyeliğine karşı olduklarını ifade etmeseler de Türkiyeyi zor durumda bırakabilecek fikirleri vardır. Bunlardan biri 2016 yılında Türkiye ve Almanya arasında imzalanan sığınmacı anlaşmasının iptali ve diğeri ise Alman denizaltılarının Türk donanmasına satışının gerçekleşmesi ile ilgilidir.

Son koalisyon modeli, güncel olan Trafik ışıkları koalisyonudur. Bu model, SPD, FDP ve Yeşillerden oluşmaktadır. Son günlerin en popüler ve gerçekleşmesine kesin gözüyle bakılan modeldir[2]. Bu model gerçekleştiği takdirde, Türkiyenin konu olduğu tartışmalarda, Türkiyenin AB üyeliğinin rafa kaldırılması, Almanya ile yapılması muhtemel denizaltı anlaşmasının sonlandırılması ve Türkiye ile imzalanan sığınmacı anlaşmasının iptali gibi konular gündeme gelebilecektir. Olaf Scholzun başbakanlığında nasıl bir tutum sergileyeceği şimdiden net bir şekilde kestirilemiyor olsa da genel itibariyle bu koalisyon zaten donuk olan Türkiye AB ilişkilerinin donuk kalmaya devam edeceği ihtimalini taşımaktadır.

Peki seçim sonuçları Angela Merkel için nasıl bir tablo oluşturmaktadır? Seçimleri CDU/CSU birincilikle tamamlamış olsaydı Merkelin başarısı olarak gösterilmesi kaçınılmaz olacaktı. Ancak şimdi seçimi ikinci parti olarak bitirmeleri Armin Laschetin başarısızlığı olarak ön plana çıkmıştır. Halbuki, CDU/CSUnun başarısızlığının yine Merkelle anılması gerekmektedir. 16 yıllık iktidarı sonunda İkinci Dünya Savaşı sonrasından beri en düşük oyun alınmasına neden olmuştur. Bu durum açık bir şekilde Merkelin hezimetidir. Bu noktada, günah keçisi konumundaki Armin Laschetin CDU liderliğini bırakması şaşırtıcı olmamıştır.

Almanyadaki siyasi partilerin tutumu ile bağlantılı bir gelişme de Almanyadaki seçimlerden hemen sonra Avrupa Birliği Komisyonu'nun Türkiyeyi, Komşuluk ve Genişleme Müzakereleri Genel Direktörlüğü (NEAR) bölümünden Ortadoğu ve Kuzey Afrika birimine kaydırmasıdır[3]. Daha önce birimin adı, "Ortadoğu ve Kuzey Afrika" iken artık Güney Komşuları ve Türkiye olarak değiştirilmiştir. Türkiye, NATO üyesi olmayan ve Arap Baharı yaşayan ülkelerle aynı potaya konmaktadır. Ancak bu durumun işaretleri geçen sene (1 Ekim 2020) gerçekleşen Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Özel Zirvesi Kararları'nda ve 2020 AB Genişleme Raporu'nda verilmiştir.

Geçen seneki raporda, ABnin, Doğu Akdeniz'de istikrarlı ve güvenli bir ortamda ve Türkiye ile işbirliğine dayalı ve karşılıklı yarar sağlayan bir ilişkinin geliştirilmesinde stratejik çıkarı bulunduğunun altı çizilmişti. Söz konusu işbirliğinin önem derecesi Türkiye için de aynıdır. Avrupa Komisyonu tarafından ayrıca, iyi niyetli bir şekilde diyalog sürdürülmesinin, AB çıkarlarına aykırı olan ve uluslararası hukuku ve AB Üye Devletlerinin egemenlik haklarını ihlal eden tek taraflı eylemlerden kaçınmanın mutlak bir gereklilik olduğu vurgulanmıştır. Zira Avrupa Komisyonunun bu noktada gözünden kaçan bir husus bulunmaktadır. 2003 yılından beri, Yunanistanın ve Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin, dolayısıyla ABnin tek taraflı

faaliyetleri göz ardı edilmektedir. Tüm görüş farklılıklarının barışçıl diyalog yoluyla ve uluslararası hukuka uygun olarak çözülmesi hususunda Türkiye de aynı hassasiyetleri göstermektedir. Avrupa Konseyi, Yunanistan ve Kıbrıs ile tam dayanışmasını yinelemektedir ancak Doğu Akdenizin önemli bir ülkesi olan Türkiyeyi bu paragrafta dahi dışarıda bırakılmıştır. Dolayısıyla, Doğu Akdenizde AB yaklaşımlarının realist ve adil olması gerekmektedir.

AB, Yunanistan ve Türkiye'nin son zamanlarda güven artırıcı adımlarını ve iki ülkenin Kıta Sahanlığı ve Münhasır Ekonomik Bölge'nin sınırlandırılmasına yönelik doğrudan istikşafi görüşmelere devam edeceklerinin duyurusunu memnuniyetle karşıladığını da dile getirmişti. Bu çabaların sürdürülmesi ve genişletilmesi gerektiğini de vurgulanmıştı.

Öte yandan, raporda, Avrupa Komisyonunun, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY)nin egemenlik haklarının ihlal edilmesini şiddetle kınadığını belirtilmişti. Avrupa Konseyi, Türkiye'nin uluslararası hukuku ihlal ettiğini ileri sürerek benzer eylemlerden gelecekte kaçınması gerektiğini belirtmişti. Bugün durumun geldiği nokta açıktır. Avrupa Konseyi, Kıta Sahanlığı ve Münhasır Ekonomik Bölge'nin sınırlandırılmasının, uluslararası hukuka tam saygı içinde, iyi niyetle diyalog ve müzakere yoluyla ele alınması gerektiğinin altını çizmişti. Ancak, Avrupa Konseyinin belirtmekten sürekli olarak kaçındığı bir gerçek vardır. GKRYnin egemenlik haklarının ihlal edilmesi söz konusu değildir. Çünkü, GKRYnin ABye katılmasının 1960 Garanti Anlaşması çerçevesinde hukuka aykırı olduğu hukukçularla vurgulanmıştır. Garanti Anlaşmasının 1. Maddesi, Kıbrıs Cumhuriyeti herhangi bir devletle tamamen veya kısman herhangi bir siyasi veya iktisadi birliğe katılmamayı taahhüt eder. Bu itibarla herhangi bir diğer devletle birleşmeyi veya adanın taksimini doğrudan doğruya veya dolayısı ile teşvik edecek her nevi hareket yasak ve ilan eder. Dolayısıyla, GKRYnin ABde yer alması hukuka ters düşen bir durumdur. Bu sebeple eğer bir ihlâlden bahsedilecekse, Garanti Anlaşmasının hatırlatılmasında fayda vardır. Özetle, AB fırtına geleceğini bilerek, kendi kurallarını da ihlal ederek, Kıbrısta rüzgâr ekmiştir. Şimdi suçu Türkiyeye yüklemeye çalışmaktadır.

Avrupa Konseyinin, Birleşmiş Milletler (BM) himayesi altında müzakerelerin hızlı bir şekilde yeniden başlatılmasını desteklediği belirtilmiştir. Ayrıca Avrupa Konseyi, Kıbrıs sorununun, BM çerçevesinde AB'nin üzerine kurulduğu ilkeler doğrultusunda, 550 ve 789 sayılı BM Güvenlik Konseyi (BMGK) kararları dahil olmak üzere ilgili BMGK kararlarına uygun olarak kapsamlı bir çözümüne ilişkin tam olarak bağlılığını sürdürdüğünü ifade etmiştir. Avrupa Konseyi, Türkiye'den de benzer bir yaklaşımı beklediğini belirtmişti.

Geçtiğimiz günlerde Tirana Üsküp ziyareti gerçekleştiren AB Komisyon Başkanı Von der Leyen, burada üyelik süreci başlatılması sözü vermiştir. Ancak Bulgaristanın Makedonyanın üyeliğini veto etmesi durumu söz konusudur. Arnavutlukun üyeliği konusunda çekinceleri olanlar ülkeler de vardır. Görüldüğü gibi AB Komisyon Başkanı Ursula Von der Leyen boş vaatlerde bulunmaktadır, ancak Türkiye karşıtlığı konusunda son derece tutarlı bir tavır sergilemektedir.

Almanya Seçimleri AB ve AB kurumlarının küçük bir kesiti niteliğindedir. Türkiye karşıtlığı kronikleşmiş bir hastalık izlenimi vermektedir. ABnin Türkiyeye jeopolitik olarak ihtiyacı olduğu açıktır. Türkiyenin NATO üyesi olmayan, çatışmalardan nefes alamayan Arap

ülkeleri ile aynı statüde değerlendirilmesi ve bu durumun müttefik olarak değerlendirilen ülkeler tarafından gerçekleştirilmesi çifte standardın bir başka tezahürüdür.

*Görsel: https://www.ft.com/__origami/service/image/v2/images/raw/https%3A%2F%2Fd1e00ek4ebabms.cloud 0023-48ed-908d-a4f01b8cfd8a.jpg?fit=scale-down&source=next&width=700

[1] Ronald Meinardus, Almanyanın Seçimi: Siyasi Partiler ve Gelecekteki Türkiye Politikaları, EuroPolitika, Eylül – Ekim 2021, İstanbul.

[2] Emiliy Schultheis, German Parties Edge Toward Coalition Decision, Politico, 5 Ekim 2021, https://www.politico.eu/article/german-parties-wrap-up-first-round-of-initial-talks/.

[3] Jale Özgentürk, AB Yolunda Büyük Kırılma, Cumhuriyet, 1 Ekim 2021, https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/jale-ozgenturk/ab-yolunda-buyuk-kirilma-1873241.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "TÜRKİYE ALMANYA İLİŞKİLERİ ALMANYA'DAKİ SEÇİMLERDEN SONRA NASIL OLACAK?." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2021 / 30. Ekim 11. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Analiz/TURKIYE-ALMANYA-ILISKILERI-ALMANYA-DAKI-SECIMLERDEN-SONRA-NASIL-OLACAK

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır